

2 / 2001, 11.5.2001

Tästä on hyvä jatkaa

Lämmin kiitos Matti Leikolalle seuramme kuuden ensimmäisen vuoden tuloksellisesta ja asiantuntevasta puheenjohtajuudesta. Kun Matin hallinnolliset vastuut nyt vähenevät, aikaa jää enemmän keskittyä itse asiaan – metsähistorian tutkimiseen ja siitä kirjoittamiseen.

Kuluvan vuoden tärkein hankkeemme on metsäperinteen tallennusprojekti "Metsäammatit metsätalouden murroksessa". Kolmivuotisesta suururakastamme on vielä jäljellä noin vuosi. Tätä edeltäneen perinneprojektin yhtenä tuloksena postitetaan seuran jäsenille kohtapuoliin metsähistorian ja -perinteen arkistoviitteistä koottu julkaisu.

Tervetuloa syyskuussa opintoretkelle Satakuntaan. Lisätietoja toisaalla tässä Susikossa. Ensi vuodelle olemme kaavailleet mm. retkeä Viroon.

Metsähistorian Seuran menestys on paljolta kiinni jäsenkunnan aktiivisuudesta ja tahdonilmaisista. Pohjaa toiminnan kehittämiseksi pyrimme saamaan mm. tämän Susikon mukana lähetettävällä kyselyllä.

Kiitos luottamuksesta puheenjohtajavalinnassa. Matin jäljiltä on hyvä jatkaa.

Hyvää kesää seuralaisille!

Markku Rauhalahi
puheenjohtaja

Hyvä Metsähistorian Seuran jäsen,

Toivomme ehdotuksiasi seuramme toiminnan kehittämiseksi. Tämän Susikon takasivulla on kyselylomake, jonka palauttanet lähipäivinä. Myös vapaamuotoiset kommentit ja palautteet muulloinkin ovat tervetulleita.

Kesäkuun puoliväliin mennessä vastanneiden kesken arvomme viisi kirjapalkintoa ja kymmenen Luston pääsylippua.

Tehdään yhdessä entistä parempi seura.

Yhteistyöterveisin

Hallitus

Metsähistorian Seuran vuosikokous 21. 4. 2001

Lauantaina huhtikuun 21. päivänä oli 26 Metsähistorian Seuran jäsentä ja asianharrastajaa kokoontunut Tikkurilaan, tiedekeskus Heurekaan pohtimaan koneellisen metsätalouden tallentamisen ongelmia. Päivä aloitettiin kuitenkin yhdistyksen sääntömääräisellä vuosikokouksella.

Seuran puheenjohtajan lausuttua kokouksen osanottajat tervetulleiksi valittiin Metsämiesten säätiön asiamies Risto Hyvärinen yksimielisesti kokouksen puheenjohtajaksi. Sihteeri oli huolehtinut paikalle jämerän puheenjohtajan nuijan, ja niin lähdettiin tarkastelemaan edellisen vuoden toimintaa. Sekä hallitus että jäsenkuntakin tuntuivat olevan tyytyväisiä Seuran toimintaan. Varsinaisten retkien ja yhteistilaisuuksien lisäksi olivat mittava metsäperinteen tallennusprojekti, metsälaulujen keräyshanke ja muut yhdistyksen toiminnot edistyneet suunnitelmien mukaisesti. Yhteistyö pohjoismaisten metsähistorian seurojen ja metsämuseoiden kanssa oli ollut vilkasta ja yhdistyksen omaa tiedotuslehteä, Susikkaa, oli ilmestynyt kolme numeroa. Joka toinen vuosi ilmestyvän "Vuosiluston" toimittaminen yhdessä metsämuseo Luston kanssa oli aloitettu, ja ensimmäinen yhteinen vuosikirja oli ilmestynyt. Kun hallituksen kertomus toiminnasta sekä päättyneen vuoden tilit oli hyväksytty, hallituksen esitys kulumassa olevan vuoden toimintasuunnitelmaksi ja talousarvioksi hyväksyttiin samoin ilman suurempia keskusteluja. Kun oli aika valita yhdistyksen puheenjohtaja sekä hallituksen uudet jäsenet erovuoroisten tilalle, puheenjohtajan tehtäviä tähän saakka hoitanut Matti Leikola esitti, että uudeksi puheenjohtajaksi valittaisiin seuran entinen varapuheenjohtaja Markku Rauhalahi. Näin päätettiinkin, minkä jälkeen hallituksen erovuoroiset jäsenet valittiin yksimielisesti uudelleen.

Muutaman tiedotusluontoisen asian käsittelyn jälkeen kokouksen puheenjohtaja saattoi päättää kokouksen. Siirryttiin tauolle ja valmistauduttiin syventymään koneellisen metsätalouden kehitykseen Suomessa.

Matti Leikola

JÄSENMAKSUT 2001

Vuosikokous päätti vuoden 2001 jäsenmaksuiksi **80 mk henkilöjäseniltä ja 250 mk kannattajajäseniltä.**

Jäsenmaksulomakkeet postitetaan tämän Susikon mukana.

Taloudenhoitaja ilahtuu, kun maksat jäsenmaksusi ajoissa, **viimeistään 15.6.2001.**

Metsätyön koneellistamiskehitys Raportti seminaarista 21.4.2001

Seuran vuosikokouksen yhteydessä Heurekaassa järjestetty "koneseminaari" keräsi salintäyden (36 henkeä) väkeä. Normaalin historiallisen väen ohella mukana oli myös aitoja "konemiehiä". Seminaari koostui kahdesta osasta: metsätöiden koneellistamisen historia sekä Luston hanke "Koneellisen metsätalouden tallennus".

Metsätöiden koneellistamisesta kertoivat Pekka Lehonkoski Lustosta, Seppo Taatila Timberjackilta sekä eläkeläiset Juhani Järvinen ja Väinö Niku. Tässä muutamia poimintoja herrojen esityksistä.

Lehonkoski: "Koneellistaminen ennen 1950-lukua"

- Mitä lähempänä metsää, sitä vähemmän koneita. Eli metsätöiden koneellistaminen alkoi kaukokuuljetuksesta, eteni

metsäkuljetukseen ja lopulta myös hakkuuseen.

- Uitossa koneellistaminen alkoi höyryalusten myötä 1860-luvulla; myös ensimmäinen siirtorata ajoittuu samalle vuosikymmenelle, muut siirtolaitokset sekä niputuksen ja erottelun koneellistaminen jo selvästi myöhempään vaiheeseen.

- Samalla 1860-luvulla ryhdyttiin puuta kuljettamaan myös rautateitse, vai ryhdyttiinkö?

- Kauko- ja metsäkuljetuksen välimuotoa edustavat Kemi-yhtiön höyryveturisavotta Savukoskella vuosina 1912-16 ja Raahe-yhtiön moottoriveturikokeilut mm. Siikajoella ja Kuusamossa vuodesta 1913 alkaen sekä polttomoottorikäyttöiset telatratkitorit eri puolilla maata 1920-luvulla (mm. Gutzeitin Suojärvellä).

- Autojen käyttö alkoi 1920-luvun lopulla ja seuraavalta vuosikymmeneltä ovat kuuluisat Pohjois-Suomen isot autosavotat.

- Hakkuun koneellistaminen alkoi kotimaisen Arbor-moottorisahan myötä vuonna 1917. Seuraavalla vuosikymmenellä kaikei tuotiin ulkolaisia kahden miehen konesahoja Suomeenkin, mutta niidenkin käyttö jäi vähäiseksi. Sotien jälkeen alkoi varsinaisten moottorisahojen aikakausi, vaikka vielä sen ajan sahat olivat melko kaukana esimerkiksi 1960-luvun sahoista. Myös kotimaista sotakorvauksiin kehitettyä sähkösahaa kokeiltiin joillakin rankatyömailla.

Tautila: "Metsäkoneiden kehittäminen ja kehittyminen"

- Metsätyön tuottavuus kohonnut viimeisen 50 vuoden aikana noin 10-kertaiseksi.

- Pohjoismaiden ensimmäinen metsätraktori oli Martin Östbergin Bamse vuodelta 1957. Ensimmäinen kantava kone taas Lars Bruunin VSA-kuormatraktori vuodelta 1961; siinä oli jo hydraulinen nosturi ja hydrauliveto takapyörissä. BM Volvona markkinoitu Bruunin PikkuNalle oli ensimmäinen sarjavalmisteen metsätraktori.

- Hakkuukonepuolella vaikeampi sanoa, kuka oli ykkönen ja mistä mikin idea oli lähtöisin. Ensimmäisiä olivat Bruunin professori 1966 ja Pinomäen Pika 50 1968. Uusia koneita tuli nopeasti lisää.

- Sakari Monosen Finko ja ruotsalainen Skogsjan olivat ensimmäiset kouraproessorit.

- Nykyään kone opettelee tekemään mitä kuljettaja haluaa.

- Voimansiirto- ja it-tekniikat ovat tulevaa uutta metsäkoneissa.

Järvinen: "Menetelmien kehitys ja soveltaminen käytäntöön"

- Koneellistaminen oli kehitettävä itse, ei ollut valmista mallia; Metlasta ja yliopistosta ei ollut juuri apua.

- Todellisen tilanteen kartoitus oli lähtökohta tosiasioiden tunnustamiselle ja kehityksen kululle.

- Runkojuontoakin kokeiltiin, mutta osatiin siitä irrottautua ajoissa.

- Metsätraktoreista tuli yleiskone. Alku oli kuitenkin hankalaa: puuttui pääomaa, kuljettajia ja taksaperusteet.

- Hakkuun kehittäminen edellytti menetelmien ja mittauksen kehittämistä: tuli pystymittaus (josta ei kuitenkaan osattu luopua ajoissa). Myöhemmin konemittaus löi itsensä läpi uskomattoman nopeasti. Tehdasmittauksen kehittäminen toi hyvin esiin eri yhtiöiden väliset kulttuurierot.

- Hakkuukoneet vaativat vielä suurempia pääomia, mutta siihenkin löytyi ratkaisu. "Konetivoli" opetti ymmärtämään, että kaksi konetta on maksimi.

- Tehtiin virheitä, puuttui kokonaisnäkemyksiä, oli erilaisia koulukuntia. Koko ajan mentiin kuitenkin eteenpäin. Menneen arvostelussa on muistettava, että kukin vaihe oli sen aikakauden lapsi; jälkiviisaudellakin tulee olla kohtuunsa.

- Kaikilla mukana olleilla oli kivaa - ainakin välistä ja Metsäalan Sivistysliittoon päässeillä.

Niku: "Kommentti edellisten pohjalta"

- PPHC = Puu pois halvalla culeskelemasta. Eli tynkäkarsittu ranka.

- Asiakaslähtöisyys? Vaara, että myös asiakas lähtee.
- Puunhankinta aina ollut konservatiivista, osto tietysti eniten perinteiden kahlitsemaa. Myös tehtaiden ylimitoitettua laatuvaatimukset estivät korjuun järjeistämistä; kuorinta hyvä esimerkki.
- Hankintaorganisaatioihin tulivat funktiopohjaiset erikoismiehet 1970-luvulla.
- Mittausneuvoston rooli oli keskeinen mittauksen ja samalla hakkuumenetelmien kehittämisessä.
- Kaiken ohessa kehitettiin maailman paras puunkorjuujärjestelmä.

Keskusteluakin syntyi, joskin aika rajoitti sitä pahemman kerran.

Iltapäivällä keskusteltiin Luston hankkeesta "Koneellisen metsätalouden talennus 2000-2004", jonka pääpaino on koneellisessa metsätyössä. Pohjan loi Mobilian museonjohtaja Kimmo Levä esityksellään "Koneiden säilyttäminen ikuisesti". Siinä hän otsikon mukaisesti tähdensi, että "koneiden säilyttäminen ikuisesti on aktiivista tallentamista. Varastointi on resurssien hukkaamista." Koneiden säilyttäminen maksaa: vähintään 20 000 mk/kone/vuosi.

Ryhmätöinä keskusteltiin Luston suurhankkeen sisällöstä ja tavoitteista, ja näiden "pien- ja lyhytaivoriihien" tuloksia hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hankkeessa.

Esko Pakkanen

Muista ilmoittautua opintoretkeilylle Satakuntaan!

Metsähistorian Seuran seuraava opintoretkeily suuntautuu Satakuntaan **14.-15.9.2001**. Lähtö- ja paluupaikka on Pori, ja retken hinta on 900 mk, mikä sisältää bussimatkat, majoituksen kahden hengen huoneessa, ohjelmanmukaiset ateriat sekä retkiohjelman.

Sitovat ilmoittautumiset opintoretkeilylle Susikon lopussa olevalla lomakkeella 31.7.2001 mennessä.

Ohjelma:

Perjantai 14.9.

klo 10	Porin rautatieasema
Ruokailu Eurajoella
klo 11.30	Metsäseminaari, Eurajoki
-Eurajoen kunta, Juhani Niinimäki
-Satakunnan metsien entispäivistä, Arvi A. Koivisto
-Parrut ja puulaivat Rauman puunviennin alkuna, Aku Riikilä
-Rauma-Repolan synty, elämä ja vaikutukset, Tauno Matomäki
-W. Rosenlew & Co Oy:n metsätoiminnan aika, Timo Hiillos
-A. Wahlroosin metsänhoito-oppi 1871, Matti Leikola
klo 14.30	Kahvi Etukämpällä, Etukämpän tarina
Pinkjärvi, talousmetsän ennallistaminen, oppaina suojelaluejohtaja Erkki Virolainen ja Kalle Kanerva
klo 17.30	Lapin Sammallahdenmäki, pronssikautiset kiviladellat, oppaina Leena Koivisto ja Arvo Vaajala
klo 19.30	Kalatorin majatalo, Rauma, majoittuminen
klo 20	Ruokailu Kalatorin tapaan: puksprööt, lapskoussi ja topseilvelinkki
Illanvietto: Raumlaissi jaarituksi Esko Virtanen, ryyplaului Heikki Hermonen ja metsälauluja ja yhteislaulua Arvi A. Koivisto ja Jyri Makkonen

Lauantai 15.9.

klo 7.30	Aamupala
klo 8	Risteily Vanha-Rauman alueella, oppaana Juhani Jukola
klo 9.40	Eura, Naurava lohikäärme – näyttely (esihistoriaa), oppaana Sirpa Wahlqvist; Luistarin viikinkiaikainen kalmisto; Kauttuan klubi, tehdasym-päristön oppaana Oiva Mikola
klo 11	Ruokailu Kauttuan klubilla
klo 12.30	Harjavalta, Cedercreutz-museon "Maahengen temppeli"
klo 14	Kullaa, Leineperi
Kahvi Leineperin ruukin Savipakarrassa, ruukkialueen oppaana Marja-Terttu Ruohomäki

klo 16 Noormarkku, A. Ahlström Oy:n syn-
tysijat, oppaana Hans Nordqvist
klo 17.40 Pori

Metsähistorian seminaari Norjassa

Norjan Metsämuseo ja Norjan Metsäyhdistys järjestävät 6.-7. kesäkuuta 2001 Elverumissa metsähistorian seminaarin, johon pohjoismaiset asianharrastajat ovat tervetulleita osallistumaan.

Ohjelmassa on keskiviikkona 6.6. klo 13-18 kolme esitelmää aihealueesta "Kunnskap over landegrensere 1730-1950" ja tutustuminen metsämuseon uuteen perusnäyttelyyn "Tid for Skog" sekä torstaina 7.6. klo 8.30-15 retkeily teemalla "Fra skogen til industrien". Osallistumismaksu on 1.250 NOK. Ohjelmia saatavissa Leena Paaskoskelta.

Uusia jäseniä

Metsähistorian Seuran hallitus on kokouksessaan 21.4.2001 hyväksynyt seuran uusiksi jäseniksi seuraavat henkilöt: Timo Järvelä, Eija Esko, Juhani Mutru, Kauko Pajunen, Mikko Kahala, Aulis E. Hakkarainen, Jaakko Heinämäki, Ilari Pirttilä, Jyrki Ketola, Helli Krigsholm, Tapani Karbin ja Vesa Vuorela.

Tuomarniemelle kirjoitetaan historiaa

Tuomarniemen metsänvartijakoulun perustamisesta tulee vuonna 2003 kulu-neeksi 100 vuotta. Ähtärissä sijaitseva Tuomarniemi on Evon jälkeen Suomen toiseksi vanhin metsäoppilaitos. Opina-hjon nimi ja ylläpitäjä ovat vuosisadan ku-luessa vaihtuneet useasti. Seitsemän en-simmäistä vuosikymmentä metsänvartija-koulun, metsäkoulun ja metsäopiston toiminnasta vastasi metsähallitus. Vuon-na 1973 Tuomarniemen metsäopisto siir-

tyi ammattikasvatushallituksen alaisuuteen. Tämän viraston tehtävät siirtyivät sittemmin opetushallitukselle, jonka hal-lintoaikana ryhdyttiin käyttämään nimeä Tuomarniemen metsäoppilaitos. Vuodes-ta 1997 lähtien Tuomarniemen ylläpitäjänä on ollut Seinäjoen ammatillisen kor-keakouluopetuksen kuntayhtymä, johon kuuluu 11 eteläpohjalaista kuntaa.

Tuomarniemi perustettiin vuonna 1903 valtion metsissä tarvittavien metsänvarti-joiden koulutusta varten. Metsänvartijan nimike vaihtui myöhemmin metsäteknikioksi ja edelleen metsätalousinsinööriksi. Nykyisin metsätalousinsinöörin tittelin pe-rään liitetään vielä lyhenne amk, joka tar-koittaa ammattikorkeakoulututkintoa. Tuomarniemellä on järjestetty 1910-luvulta lähtien koulutusta myös metsän-omistajille. Metsätyöntekijöiden koulutus vakiintui pysyväksi toimintamuodoksi 1970-luvulla, aluksi lukuvuoden pituisten metsurikurssien muodossa. Tutkintoni-mikkeitä ovat olleet metsuri ja metsäme-kaanikko, jatkossa annetaan todistuksia kolmivuotisen metsurin, metsäluonnon hoitajan ja metsäkoneenkuljettajan tutkin-non suorittaneille. Tutkintoihin johtavan koulutuksen lisäksi Tuomarniemellä on vuosikymmenten saatossa järjestetty useita tuhansia eri pituisia kursseja mm. metsäammattilaisille, metsänomistajille ja metsäalan opettajille. Tuomarniemen opetusmetsässä on harjoitettu monipuolista tutkimus- ja koetoimintaa, usein yhteistyössä Metsäntutkimuslaitoksen tai yliopistojen kanssa.

Tuomarniemen moninaiset vaiheet koo-taan 100-vuotisjuhlaan mennessä kol-miosaiseksi historiateokseksi. Varsinaisen satavuotishistorian kirjoittaa ähtäriläi-nen historiantutkija, FT *Sulevi Riukulehto*. Tuomarniemellä on oma, hyvässä järjes-tyksessä pidetty arkisto, josta löytynee valtaosa lähdeaineistosta. Toiseen osaan, nk. antologiaan, kerätään entisten opiskelijoiden, opettajien ja muiden Tuo-marniemen vaiheita tuntevien henkilöiden

muisteluksia, kuvia ja muuta kirjallista aineistoa. Kolmas osa on kuvamatrikkeli, joka toteutetaan cd-levyn muodossa. Siihen kootaan Tuomarniemen opettajakunnan sekä valmistuneiden metsänvartijoiden, metsäteknikoiden ja metsätaloussinöörin kuvat ja henkilötietoja. Pääosa matrikkelin kuva-aineistosta saadaan valmistuneiden kurssien teettämistä kuvatauluista. Nämä taulut olivat yhtäjaksoinen perinne 1980-luvulle saakka. Antologiaosan ja cd-matrikkelin toimitustyö pyritään tekemään Tuomarniemen henkilökunnan voimin.

Historiahanketta ohjaa historiatoimikunta, johon kuuluvat metsätaloussinööri *Esko Kolehmainen*, ylimetsänhoitaja *Kalervo Laitinen*, professori *Matti Leikola*, FT *Sulevi Riukulehto*, kaupunginjohtaja *Lea Tolonen* ja lehtori *Pauli Teivaanmäki*. Puheenjohtajana toimii Tuomarniemen yksikön johtaja *Tapani Tasanen*. Toimikunta on mukana myös juhluvuoden tapahtumien suunnittelussa. Hanketta rahoittavat ammattikorkeakoulun kuntayhtymä ja Metsämiesten Säätiö. Työn edetessä tullaan hankkeelle hakemaan taloudellista tukea metsäalan organisaatioilta ja paikallisilta yhteistyötahoilta.

Tuomarniemen satavuotisjuhlaan mennessä kunnostetaan oppilaitoksen vanhin, vuonna 1904 valmistunut koulurakennus museoksi. Pääosan rakennuksen kunnostuksista tekevät Seinäjoen ammattikorkeakoulun rakennuskonservoinnin opiskelijat. Työn valmistuttua Tuomarniemen museokokoelma, johon kuuluu tällä hetkellä n. 750 esinettä, saadaan samantien alle ja sitä on mahdollisuus täydentää. Nykyiseen museokokoelmaan kuuluu esineistöä koko metsätalouden alalta. Jatkossa kokoelman erityisteemoina tulevat olemaan metsäopetus ja metsätoimihenkilön työ. Näihin aiheisiin liittyviä sekä myös muita esinelahjoituksia otetaan mielellään vastaan.

Historiateoksen taustamateriaaliksi ja antologiassa käytettäväksi kootaan myös uutta aineistoa. Otamme kiitollisina vastaan muistelmia ym. Tuomarniemen vaiheisiin liittyvää materiaalia. Kyseeseen tulevat esimerkiksi muistelukset mieleen painuneista tapahtumista, henkilöistä ja sattumuksista, opiskeluajan päiväkirjat, kurssialbumit, muistiinpanot, laulut ja runot, valokuvat ja piirroukset. Myös arkipäivän rutiinin kuvaukset kiinnostavat (työ- ja opetusmenetelmät, päiväjärjestys, oppitunnit, kenttätö, vapaa-aika, siirtyminen työelämään, lyhytkurssit): mikä oli tärkeää, ikävää, onnistunutta, hyvää tai huonoa jne. Aineisto pyydetään lähettämään osoitteeseen: Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Metsäalan yksikkö Tuomarniemi, Tuomarnientie 55, 63700 Ähtäri. Lähe-tyksiin on syytä merkitä selvästi, onko kyseessä pysyvä luovutus vai pitääkö aineisto palauttaa lähettäjälle. Lisätietoja antavat yksikön johtaja Tapani Tasanen, puh. 0201 245 802 (huom. suuntanumeroa ei tarvita!), Sulevi Riukulehto (040 504 4041) ja muut historiatoimikunnan jäsenet. Hankkeesta tiedotetaan myös Internet-osoitteessa www.tuomarniemi.fi.

Sulevi Riukulehto ja Tapani Tasanen

Ankarasta puurtamisesta urheiluksi

Tukkilaistaidot elävät uutta tulemistaan. Vuolaan virran kuohuissa ponnistelevia miehiä voi taas nähdä muuallakin kuin Koskenlaskija-sulatejuustopakettin kanssa tai vanhoissa Suomi-Filmeissä. Lajissa on jännitystä, dramatiikkaa ja ainoa annos romantiikkaakin.

Parhaimmillaan keväisin ja kesäisin uitoilla sekä talvisin savotoilla hikoili lähes puoli miljoonaa miestä. Todellisuudessa kysymys ei ollut romantiikasta ja vielä vähemmän pehmeästä teknologiasta, vaan äärimmäisen raskaasta raadannasta. Täyden työpäivän päätteeksi pehmeitä olivat ainoastaan mies ja hevonen. Kun

konevoimaa ei ollut takana, piti käyttää kekseliäisyyttä ja taitoa. Tämä oli oman aikansa know-howta. Nyt koneet korvaavat lihasvoiman ja puu siirtyy parissa päivässä pystystä käsin koskematta valmiiksi sahatavaraksi tai paperiksi. Muutama tuhat hakkuukonetta, metsätraktoria ja kuorma-autoa kuskeineen hoitaa isomman määrän puuta tehtaille kuin entisaikojen jätkien miljoona-armeija.

Harva vanhan ajan uittomies oikeasti osasi tukilla sestomisen, saatikka koskenlaskun. Vain miehistä parhaat sen taisivat. Useimmat eivät edes osanneet uida. Tukilta putoaminen olisi tiennyt melko varmaa hukkimista.

Tukkilaitoperinteet elävät nyt uutta tulemistaan tukkilaiskisoissa ja yleisönäytöksissä, joita on tulevana kesänäkin kymmeniä ympäri Suomen. Näytöksien järjestäjät ovat yleensä vähintään alan puoliammattilaisia, jotka tuntevat tarkasti perinteen ja ovat useimmiten itse tehneet töitä irtoutossa ja siirtäneet taitojaan myöhemmin myös nuoremmille. Lajin SM-kisoja on järjestetty keskeytymättä joka vuosi yli 50 kertaa. Ensi kertaa kilpailtiin vuonna 1949 Kuhmossa. Tänä kesänä SM-kisat pidetään 14. heinäkuuta Viitasaarella.

Urheilumuotona tukkilaitaidot ovat varsin kiinnostavia. Hyvän tasapainoain ohella tarvitaan notkeutta, vikkelyyttä, nopeutta ja silmää. Lajin menestyjät eivät ole mitään muskelimiehiä, vaikka sitkeää voimaa tarvitaankin. Peruskunnon täytyy olla hyvä, sillä jo pienikin aika tukin päällä vedessä panee puuskuttamaan. Keveys on etu tasapainon pidossa ja etenemisessä. Yli satakiloisille bodareille ei sitä paitsi tahdo löytyä riittävän kantavia tukkeja. Kuten aikanaan varsinaisessa työssäkin, raskaita pöllejä vastaan taisteltiin nokkeluudella, eikä pelkällä voimalla. Tosimiesten mukaan on viime vuosina tullut yhä enemmän naisia sekä nuoria. Muutamissa metsäoppilaitoksissa ja parina viime

kesänä jopa Hyytiälässä on elvytetty myös opetusmielessä vanhoja tukkilaitaitoja. Moni tukkilaiskisoissa mukana ollut nuori on oppinut taidot isältään. Alan konkarit eivät muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta ole metsäalan ammattilaisia, vaan lajiin vetää puhdas innostus, jota nyt jaetaan useassa polvessa. Koskenlaskutaitoisia miehiä, jotka käyvät myös kisoissa tai näytöksissä, on Suomessa reilut viisikymmentä, mutta vaatimattomampia harrastajia nuorten ohella on varmasti satoja.

Monipuolisia lajeja

Tukkilaiskisojen kuninkuuslaji on *koskenlasku*. Siinä kilpailija laskee kosken arvotulla tukilla niin nopeasti kuin mahdollista apunaan vain uittohaka tai sesta. Sääntöjen mukaan kilpailijan on seistävä tukilla lähtiessään ja maalilinjan ylittäessään, kaatuminen vie tietysti aikaa. Koskenlaskuun kelpuutetaan vain yli 18-vuotiaat. Toistaiseksi ei ole myöskään naisten sarjaa.

Tukkilaismaratonin perättäisinä lajeina ovat *veneenveto* puomijonon sivustaa pitkin, sekä lyhyt *soutuosuus* vastavirtaan. Sitten juostaan jokivartta muutama sata metriä seuraavaan suorituspaikkaan. *Sumajuoksussa* ylitetään noin 50 metriä leveä irtonaisten pöllien lautta. *Puomijuoksussa* edessä on toistasataa metriä pitkä toisiinsa kytkettyjen tukkien jono. *Sestomisosuudessa* ”melotaan” tukin päällä vedessä seisten seston eli tukkilaismelan avulla.

Näytöslajeina ovat rullaus ja tukkilaisvala. *Rullauksessa* kilpailijat yrittävät pudottaa toisensa saman tukin päältä pyörittämällä sitä juosten. Viimeisenä pystyyn jäänyt on voittaja. *Tukkilaisvalassa* tasapainoillaan vapaassa vedessä olevan tukin päällä siten, että tukin keskelle pystyyn lyöty uittohaka kierretään ja ryypätään toisessa päässä alla olevaa vettä ja palataan lähtöpisteeseen takaisin.

Tukkijätkät Aulis ja Tapani Hiltula Raumalta. Kuva: Jyri Makkonen.

Lauantai 14.7. Viitasaari
Tukkilaisten SM-kisat (yleiset)

Lauantai 22.7. Kouvola
Tukkilaisnäytös, Tukkijätkät ry järjestää

Lauantai 28.7.
Ruoveden –Murolekosken laskunäytös

Perjantai 3.8. Lapin löylypäivät
Tukkilaisnäytöksiä

Lauantai 4.8. Porin Kirjurinluoto
Sawottapäivä yhdessä Promenadi Porin, Satakunnan mti:n ja mh:n kanssa

Sunnuntai 19.8. Eurajoki
"Tukki ui ja soitto soi" -yleisötaapahtuma ja tukkilaisnäytös

Perjantai-lauantai 28.-29.9. Rauma
SM-metsätaitotapahtuma ja tukkilaisnäytökset yleisölle Kanalissa tai Ooperissa

Jyri Makkonen, p. 0400 – 743 410,
e-mail: jyri.makkonen@sci.fi

SAWOTAT JA TUKKILAISESITYKSET
kevät-kesä 2001 (alustava)
Tukkijätkät ry
(Aulis ja Tapani Hiltula, Jyri Makkonen)

Tiistai 8.5. klo 17-23 Pinkjärvi
Tukkilaistaitoesitys ja perinneilta

Tiistai 15.5 klo 12-18 Pinkjärvi
Eurajoen kunnan ja VP:n markkinointisawotta ja tukkilaistaitoesitys

Sunnuntai 20.5. klo 09-16 Pinkjärvi
Taikatakin (eskari Raumalta) sawottapäivä ja tukkilaistaitoesitys, erikoisohjelma lapsille ja heidän vanhemmilleen

Keskiviikko-torstai 6.-7.6. Hyytiälä
Metsäylioppilaiden perinnekurssi

Lauantai 9.6. Ruoveden kirkkoranta
Yleisö- ja metsänomistajatapahtuma, jossa järjestäjänä Pohjois-Pirkanmaan mhy ja muut alueen metsätoimijat

Lauantai 7.7 Kuusamon Käyläkoski
Tukkilaiskisat (yleiset)

Sunnuntai 8.7 Savukoski
Tukkilaiskisat (yleiset)

Tukkilaiskisoja ja –näytöksiä järjestetään pitkin kesää monien muidenkin yhdistysten ja porukoiden toimesta ympäri maata. Ohessa on Kultainen keksi –kiertueen ensi kesän ohjelma.

KULTAINEN KEKSI -KISAKIERTUE 2001

9.6. Helsinki Tervasaari
Markku Nykänen 040 5555776

16.-17.6. Alavus
Kari Uusiportimo 040 5899627

30.6. Lusto Punkaharju
Näreenväännön SM-kisa ja tukkilaismaraton
Metsäkulttuuripäivien yhteydessä
Leena Paaskoski 050 3669552

14.-15.7. Vianta Maaninka
SM-kisa
Esa Valta 017-3825146

1.-3.8. Kuhmo
Kuhmon Tukkilaistapahtumat
Heimo Kärnä 0400 203037
Kultainen.keksi@luukku.com
Suomen tukkilaiset ry

Puuvoimaa ja elävää metsäkulttuuria Lustossa

Lustossa on 16.5. alkaen esillä kolme uutta erikoisnäyttelyä: Puuvoima, Koskettava metsä sekä Erik Bruun -näyttely. Perusnäyttelyssä uutena osiona yllättää huikea virtuaalinen luontoelämys, Hiljaisuuden huone.

Metsäkulttuuripäivien lisäksi ohjelmassa on mm. pettoviikko toukokuun lopulla, pärehöyläystä kesäkuun alkuvuikoilla ja puuveistoa kesä-heinäkuun vaihteessa.

Puuvoima on Luston vuoden 2001 laajin erikoisnäyttely. Esillä on puuvoiman koko kirjo tuluksien kipinäistä uuden ajan energialaitoksiin.

Näyttely lähtee liikkeelle tulen voimasta luonnossa: salamien jylystä ja palavan puun ritinästä. Puun energiakäytön tämän päivän huipputekniikkaa edustavat uudet polttomenetelmät ja maailman suurin biovoimala. Elävä tuli luo myös tunnelmaa ja sen äärellä kiireet unohtuvat.

Tuttuja julisteita vuosien takaa

Jaffa, Step, Pax, Veikkaus, Hyvon, Vip ja monet muut Erik Bruunin julisteet muistetaan katukuvasta jo 1950-luvulta. Saimaannorppa hymyilee monen kesämökin seinällä ja suomalaisia puulajeja upeasti kuvaava Forest Finland -julistesarja on levinnyt ympäri maailmaa. Bruunin aiheina ovatkin viime vuosikymmeninä usein olleet metsä, luonto, metsäteollisuus, puut, maisema, Suomi ja matkailu. Myös lukuisat Savonlinnan Oopperajuhlien julisteet ovat Bruunin käsialaa.

Kesän ajan (16.5.-31.8.2001) Lustossa esillä olevassa **Erik Bruun. 50 vuotta "Suomi - Finland"** -näyttelyssä on julisteiden lisäksi esillä postimerkkejä, esitteiden taittoja sekä muuta käyttögrafiikkaa.

Miltä metsä tuntuu?

Koskettava metsä (16.5.-31.8.) on taidenäyttely, jossa perinteisen muodon ja materiaalien katsomisen lisäksi tärkeitä ovat myös muut aistit – miltä teokset tuntuvat, tuoksuvat ja kuulostavat.

Yhteistyössä Suomen Kuurosokeat ry:n ja Suomen Kuvanveistäjäliitto ry:n kanssa järjestettävässä näyttelyssä on esillä kuvanveistäjäliiton ammattitaitelijoiden, kuurosokeiden sekä ulkona myös ympäristötaiteen opiskelijoiden töitä. Kuurosokeiden tavat viestiä ja kokea eri aistein ovat kiintoisa aihepiiri kaikille näyttelyyn tutustuville.

Koskettava metsä -näyttely on esillä kesäisin alueen opastuskeskuksena toimivalla Punkaharjun Vanhalla Asemalla ja sen läheisyydessä ulkona. Näyttelyyn on vapaa pääsy.

Uskomaton virtuaalinen luontoelämys

Hannoverin EXPO2000 -maailmannäyttelyssä mainetta ja kunniaa niittäneen Suomen paviljongin ydin, **Hiljaisuuden huone** on nyt osa Luston perusnäyttelyä. Se on huipputekniikalla toteutettu virtuaalinen luontoelämys: puro solisee, kuuluu kalan molskahdus, joutsenpari nousee siivilleen ja hirvi liikkuu rantakoivikossa. Tunnelma, joka uskomattoman aidosti vastaa luonnonrauhaa metsälammen rannalla, on saatu aikaan kuvaan projisoitavilla animaatioilla ja äänimaailmalla.

Hiljaisuuden huoneen tekniikka on Suomessa ja maailmallakin ainutlaatuista. Näyttelyn siirron Lustoon mahdollisti Suomen Metsäsäätiön tuki.

Luston Metsäkulttuuripäivät 29.6.-1.7.

Nyt kolmannen kerran järjestettävien **Luston Metsäkulttuuripäivien** tarjonta on entistäkin monipuolisempi. Ohjelmassa on mm. työnäytöksiä, ja käden taitoja, musiikkia, koneita, metsäpolku, lasten taitorata ja metsätori.

Lustonlammen tuntumassa on aamusta iltaan meneillään mm. kuorintaa, motintekoa ja puutavaran lastausta 40-luvun autoon. Esillä on myös nykyaikaista uittokallustoa. Lauttakahvilassa höyryää kahvi ja tuoksuu tuore pulla.

Puuvoima –teema näkyy Metsäkulttuuripäivilläkin. Perjantai 29.6. on Uunipäivä ja ulkouunin äärellä kokkaa Jaakko Kolmonen. Päivän ohjelmaan kuuluu myös maan parhaiden asiantuntijoiden tietokujat puuenergiasta. Perjantaina ja lauantaina 29.-30.6. järjestetään energiapuun korjuutyönäytös, jonne on Lustosta bussikuljetus. Koko tapahtuman ajan on Puun voimakentällä puuenergiaan liittyviä esitelyjä ja koneita, mm. tienvarsihakkuri ja risutukkien tekoon kehitetty ”sätkäkone”.

Perjantai-iltana ja lauantaina 29.-30.6. ohjelmassa on Moottorisahauksen SM-kisan kenttälajit. Lauantaina 1.7. on vuorossa Kultainen Keksi –tukkilaiskisa. Samalla käydään Näreenväännön SM-kisa. Lauantai-illaksi siirrytään tukkilaistansseihin Huviniemen lavalle, jossa tanssit tahdittaa ”Kuningasjätkä” Pertsä Koivula ja Todistajat. Tauolla Lusto järjestää ohjelmaa ja arpajaiset, joissa tunnetusti on hyvät palkinnot!

Sunnuntaina 1.7. käydään kutsujoukkuein Halonmätön SM -lämmittelyn Klapikisa. Arvioitavana on sekä mätetyn pinon koko, näkö että joukkueen työskentely. Kisan ylituomariksi on lupautunut Juha Mieto.

Metsäkulttuuripäiville kannattaa nyt tulla koko viikonlopuksi, sillä henkilökohtainen lippu on voimassa koko tapahtuman ajan.

c/o Lusto, 58450 Punkaharju
metsahistorian.seura@lusto.fi
www.lusto.fi/seura.htm

Puheenjohtaja
Markku Rauhalahi
Paalikatku 13
33400 Tampere
p. 050 68 980

Varapuheenjohtaja
Matti Leikola
Jyrkinukuja 1 C
00370 Helsinki
p. 09-565 3942

Sihteeri
Leena Paaskoski
Lusto, 58450 Punkaharju
p. (015) 345 1017, 050 366 9552

Taloudenhoitaja
Pia Tattari
Lusto, 58450 Punkaharju
p. (015) 345 1012

Hallitus:
Markku Rauhalahi pj
Esa Ihalainen
Arvi A. Koivisto
Esko Kolehmainen
Esko Pakkanen
Matti Leikola
Hanna Snellman

varalla:
Eero Hertsi
Timo Kukko